

Učiteljski Tovariš

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Vsi na krov! — Spomini na II. kat. shod. — Državni zbor razpuščen! — Kako se naj javi naša stanovska zavest? — Zborovanje „Zaveze“ v Mariboru dne 8. in 9. vel. srpana t. l. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Listnica uredništva.

Vsi na krov!

Pri zadnjem občnem zboru kmetijske družbe kranjske je zmagalo ljudsko učiteljstvo, ker je storilo svojo dolžnost. Mnogo važnejše za naš stan in za našo šolo so pa državnozbornske volitve. Pozivljamo vse napredno, svobodomiselnost učiteljstvo, da stori tudi sedaj vsakdo svojo dolžnost, da bo vsak na svojem mestu, da bo vsak cel mož in storil vse, kar je le mogoče storiti naprednemu učitelju, da bodo izvoljeni taki kandidati, ki so dokazali, da so naklonjeni novi šoli in naprednemu učiteljstvu. Sedaj se nam nudi prilika, da pokažemo, koliko veljamo med narodom in koliko ugleda smo si priborili v zadnjem času. Stopimo takoj vsi med narod ter mu z lepo in prijazno besedo odpirajmo oči, da še začasa izpozna, kje so njegovi prijatelji in kje tlačitelji. Vedimo se pa pri tem delu vljudno, prijazno in ljubeznivo ter strogo pazimo, da ne onečastimo našega lepega stanu. Pokažimo se, da smo omikani učitelji in da delujemo za omiko, za prosveto. Gorje nam in našemu narodu, če bi zmagal klerikalni zmaj! Zato takoj iz šole ven, med narod! Toplo pa pokladamo vsakemu na srce, da do pičice izpolni vsakdo tudi svojo dolžnost v šoli, da

mu nasprotniki ne bodo mogli blizu, zakaj gotovo je, da bodo prežali na nas, kakor lačni jastrebi ter nas obrekovali in denuncirali na višjih mestih. Pa to ne sme splašiti moža, ki stori v šoli vestno svojo dolžnost in se zaveda svojih državljskih pravic.

Volitve bodo tajne in direktne, t. j. vsakdo bo volil z listkom naravnost kandidata za državnega poslanca in ne več volilnih mož, kakor je bila do sedaj navada. To pa samo na Kranjskem. Ta preuredba volilnega reda je za nas ugodna in zato zmagamo lahko na vsej črti, če stori vsak naprednjak svojo dolžnost.

Katere stranke naj se pa učiteljstvo poprime? No, čisto naravno je, da narodno-napredne stranke. Ta stranka je čestokrat dokazala, da ji je na tem ležeče, da napreduje ljudski učitelj v gmotnem in duševnem oziru, zakaj če napreduje ljudski učitelj, napreduje ž njim tudi šola in na dobro urejeni šoli sloni pa blagostanje narodov. Nas vseh dolžnost bodi torej, da gremo z dušo in telesom v ogenj za narodno-napredno stranko in njene kandidate. V peti kuriji bo kandidovala na Kranjskem narodno-napredna stranka ljudskega učitelja, v mestih in trgih ter v kmetijskih občinah pa samo take može, kojim gori srce za novo šolo in napredno učiteljstvo. Prav bi bilo,

Spomini na II. kat. shod.

II.

Dragi Josipe!

Tvoje, z ginjenim sladkim občutkom pisano pismo prejel. Srčna Ti hvala!

Kakor posnamem iz Tvojega navdušenega pisma, si popolnoma zadovoljen z krasno završenim II. kat. shodom, a obžaluješ samo, da moje malenkosti ni bilo navzoče.

Dragi moj, tudi jaz sem bil toliko srečen, da sem gledal z obličja v obličje štirim škofom, a v svojej gorečnosti sem menil, da jih bode najmanj dvanajst, kakor je bilo aposteljev, pa človek se včasih vara. Bogu bodi potoženo!

Na ustanovni shod „Slomšekove zveze“ sem tudi prišel, pa, ker sem malo zamudil, me niso pustili notri, ter mi rekli, da zboruje na podstavi § 2; nisem si mogel vstopa priboriti in vrhutega me je vratar tudi zamenjal z nekim, meni prav podobnim liberalnim učiteljem ter šepnil svojemu sosedu: „Ne pusti ga, to je hud liberal, pravi harfenist“.

Temno se mi je storilo pred očmi, sam nisem znal, kedaj sem zapustil ali so me oni nesrečni reditelji ven vrgli, krasno stavbo „Katoliški dom“. Sklenil sem v svojem obupnem srcu, iti takoj k prvemu brivcu, da me popolnoma obrije, da ne bom podoben tem preklicanim liberalcem. Ko se vrnem z obritim obrazom, so me pa brez ugovora spustili v dvorano.

Da se je vršilo zborovanje na podstavi § 2., je bilo čisto prav, ker drugače bi pač ne moglo slovensko ljudstvo, to je naš ubogi kmet, toliko znositi skupaj, da si postavi vsak ud „Slomšekove zaveze“ svojo vilo in slednjič bi nam še trda šla za predsednika in odbornike.

Dragi Josephus! Tudi jaz sem povse zadovoljen z vspehi II. kat. shoda, posebno z ozirom na slov. krščansko učiteljstvo. Ker poznaš mojo skromnost, nisem nikjer silil v ospredje, a strmi, carissime, tembolj so pa silile naše krščanske kolegije v ospredje, posebno na II. slovesnem shodu; tam so bile pa že tako sitne, da so silile kar na oni prostor, ki je bil vzvišen in pripravljen za same izvoljene in ena je celo sedla poleg nekega „gospoda“; vsaj bi vendar lahko sklepale že iz tega, da jih

da bi stopilo tudi primorsko in štajersko učiteljstvo v dotiko z vodstvom tamošnje narodne stranke, oziroma stranka sama naj se zveže z učiteljstvom ter postavi kandidatom kjerkoli že po enega učitelja. Na Goriškem bi bila V. kurija na mestu in morebiti tudi na Štajerskem. Enako svetujemo istrskemu in dalmatinskemu učiteljstvu, da ponudi napredni stranki svojo pomoč, a tirja od nje tudi svojih pravic. Učiteljstvo, ki nima opore v tej ali onej stranki, je izgubljeno, prav tako je pa tudi izgubljena stranka, ki nima zaslombe in pomoči v učiteljstvu. Delujmo torej z združenimi močmi in zmagala bo napredna misel. Torej, le v si na krov!

Državni zbor razpuščen!

II.

Uradna „Wiener Zeitung“ je objavila dne, ko je prinesla patent razpusta državnega zbora, v svojem neuradnem delu sledeči članek:

„Skoro tri leta pogreša država postavne določbe in nadzorstva; skoro vsi vladni načrti, katere je taista predložila lansko zimo državnemu zboru, so ostali nerešeni; vsaka preosnova je zastala.

Vse želje ljudstva, ki se nanašajo na povzdigo občega blagostanja in njega lastne davčne moči in katerih izpolnitev je tembolj pereča, ker potrebe države, kakor tudi dežel in občin vedno bolj naraščajo, zaostajajo vsled edinega jezikovnega vprašanja v posameznih deželah.

Velike vspehe svetovne industrije in svetovnega prometa so zasegle druge države. Avstrija in njena ljudstva so pa deležna tega svetovnega podjetja le v toliko, kolikor so ga posamezniki dosegli, ki so pa poleg tega tudi dobili še posebne koristi. Sicer pa država kot taka ni dosegla prav nič, ker ni imela potrebnih sredstev.

Gospodarsko najslabše podprti: kmet, rokodelc in delavec trpe vsled tega zanemarjenja največ.

Pri tem ne sme ostati. Na ta način mora država in njega prebivalci svoj interes popolnoma izročiti drugim, kar se že sedaj precej občutljivo čuti.

očitno v Ljubljani ne marajo, vsaj niso nobene povabili na častni prestol.

Na shodu so se mi nekateri momenti utisnili neizbrisno v spomin. Evo jih:

Tovariš Tvojega krstnega imena dosegel je to čast, da je zapisnikar pri odseku za časnikarstvo. Oh to Ti je bil nebeški pogled. Pri mizi, na vzvišenem odru so sedeli: predsednik dr. A. Gregorčič, državni in deželni poslanec, sem. profesor itd., na levi poleg njega tajnik g. Rozman iz Celovca, a na desni pa neznatna osebnica tovariša Jožka. Seveda, onadva gospoda sta prava orjaka proti Jožku. In kako pazljiv je bil tovariš Jožek; pazil je na vsak migljaj g. predsednika. Po nesreči je padel g. predsedniku žepni robec z mize, toda videl bi bil, kako naglo je Jožek stegnil svojo roko po robcu, pa gospod so bili hitreji in za to uljudnost je prejel tovariš ljub nasmev v zahvalo. Iz dna duše sem ga zavidal. In slednjič ta čast, bil je voljen kot poročevalcev namestnik tega odseka.

Drug prizor: Šolski odsek: Vsa čast našim tovarišem. Kot podpredsednik temu odseku je bil voljen tovariš Ivan. Ker je precej vznesenega telesa, kakor naši go-

Odkritosrčno prizadevanje vlade, s katerim je hotela pospeševati vse panoge državnih potreb ter s tem nekako oblažiti zadnje žalostne dogodke, je ostalo brezvspešno: njena politična, kakor tudi narodnostna nepristranost in vsako prizadevanje ni mogla državnega zbora pripraviti do izpolnjevanja njega dolžnosti. Razpust državnega zbora je postal državna potreba.

Vlada polaga na srce volilcem pri prihodnjih, takoj se vršečih volitvah, zastopati svoje gospodarske potrebe; oni s tem okrepe državo in sebe.

Vlada je z razpustom državnega zbora, ki je tako rekoč mrtev, zadostila le zakonom.

Čim resnejše je postalo razmerje, tem večja je dolžnost volilcev, da se zavedajo svoje moči v trenutku, ko bo treba voliti novo državno poslanstvo, ki ima izvrševati in voditi njih korist. Volilci bodo odločevali, ako hočejo imeti še nadalje ono ustanovo, ki jo jim nudi državni zbor, čegar naloga ne bo, vsako pozitivno delo zadrževati.“

Vsekakor je to lepo izpričevalo, ki so ga prinesli naši poslanci domov, vredni torej, da se jih volilci zopet usmilimo ter jim damo pri prihodnjih volitvah svoje glasove.

Ali kakor skrbni oče, ki v resnici ljubi svoje otroke, pograbi brezovko ter zanikernega sina, kateri mu prinese slabo izpričevalo domov, pošteno našvrka, tako bomo in moramo tudi avstrijski volilci prijati brezovke-volilne listke ter kaznovati naše zanikerne sinove — državne poslance — z „domačim zaporom“ ter poslati v državni zbor take zastopnike, ki imajo srce in voljo, delovati za one, katere zastopajo.

III.

Kakor smo v prvem članku objavili najvišji patent, s katerim se razpušča državni zbor, objavljamo v tem članku razpis volitev, katere se nanašajo na posamezne slovenske pokrajine.

Evo jih:

Kranjsko: Dne 12. grudna t. l.: se bo vršila volitev pete kurije; 18. grudna 1900: kmetsklh občin; 3. prosinca 1901: mest in trgov in trgovske in obrtne zbornice; 7. prosinca 1901: veleposestva.

spodje, se mu je to mesto še precej podalo. Le to mi ni ugajalo, da se je drznil ugovarjati in dostavljati nekaj resolucij. Istotako sem zameril tovarišu Juliju, a skupil jo je. Kako se mora človek, posebno učitelj, proti gospodom obnašati, je pa v obilni meri pokazal tovariš Jernej, le očala bi moral odložiti, ker s temi premoder izgleda, ker je tako lepo spremljal gospode do stolov in klopjij. Bog ga živi še mnogo let!

Oprosti, pismo mi je že preveč narastlo. Pisati Ti imam še mnogo, toda bojim se, da Ti že preseda. Skleniti moram, zakaj ravnokar mi je prinesla dekla iz župnišča sledeče vabilo:

„Gospod učitelj! Gotovo se še spominjate vznesenih besedi eminence iz solnčne Gorice, ko je rekel: „Veseli me prav posebno, da se učiteljstvo naše zadnji čas pogumno oprijemlje katoliške zastave; temu se radujem vzlasti radi tega, ker verni učitelj veliko lažje in veliko vspešneje vrši svoj vzvišeni posel v šoli . . .“ vabim Vas torej na obed, ker je ravno bližnji moj sosed došel . . .

Pozdrav! Tvoj

Fran.

Koroško: Prosinec 1901: 5. peta kurija; 10. kmetijske občine; 12. mesta in trgi; 14. trgovska in obrtniška zbornica; 15. veleposestvo.

Goriško in Primorsko: Prosinec 1901: 3. peta kurija; 9. kmetijske občine; 11. mesta in trgi; 12. trgovska zbornica; 14. veleposestvo.

Trst pa voli tako: Prosinec 1901: 3. peta kurija; 9. 11. 13. mesto in 15. obrtniška zbornica.

Štajersko: Prosinec 1901: 3. peta kurija; 8. kmetijske občine; 11. trgi in mesta; 14. trgovska zbornica; 15. veleposestvo.

Dalmacija: 18. grudna 1900: peta kurija; 20. grudna kmetijske občine; 3. prosinca 1901 trgi in mesta; 4. prosinca trgovska zbornica; 10. prosinca veleposestvo.

Volitev vrši se po vseh teh kronovinah tako, da se voli volilne može, a ti volijo potem poslance, le na Kranjskem se voli prvokrat direktno in tajno.

Ker so pa volilne postave za državni zbor že tako znane cenjenim bralcem „Učit. Tovariša“, se ne bomo podrobneje spuščali v te, dotakniti se pa hočemo nekoliko postave, na koje podlagi bomo na Kranjskem sedaj volili.

Natančni podatki tega volilnega zakona se najdejo v deželnem zakoniku z dne 1. grudna 1898. Priporočamo ga vsakemu slov. učitelju, da si ga dobro prouči. Ta zakonik bode pač vsak slov. učitelj najlažje dobil v občinski pisarni, kjer je na razpolago vsakemu občanu.

Sedaj nam pa mogoče kdo poreče, da slovensko učiteljstvo nima volilne pravice, razven nadučiteljev. Toda, to je gola laž. Citiramo tukaj ukaz, katerega je dobilo „društvo učiteljev in šol. prijateljev okraja logaškega“, ki se glasi:

Št. 15.238.

Slavnemu predsedništvu „društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega“ v roke gosp. predsednika J. Benedeka, nadučitelja v Planini.

Reševaje tamošnja vlogo z dne 10. vinotoka 1895, se slavnemu predsedništvu naznanja, da imajo vsled določila § 26. volilnega reda za deželni zbor volilne imenike za volitev volilnih mož in pa one za mesta in trge sestaviti v vsaki občini dotični župani, ki se morajo pri tem natanjko držati določil §§ 10, 13, 15, 18 volilnega reda za dež. zbor.

Tako sestavljeni volilski imeniki morajo se potem vsakemu na pogled razpoložiti, ter se ima to javno razglasiti z dostavkom, da je vsakemu prosto proti volilskemu imeniku reklamacije oglašati v to svrhu, da se volilci v isto sprejmejo ali pa, da se v isto sprejeti volilci zopet izbršejo.

Glasom ravno navedenih postavnih določil bode morala torej skrb dotičnih učiteljev biti, da se pravočasno oglase pri županstvu v to svrhu, da se sprejmejo v volilski imenik, ter da vložijo pri županu svojo reklamacijo, — pritožbe pismeno ali pa na zapisnik, ako bi župan dotični ustni reklamaciji in zahtevi ne hotel ugoditi. To je tudi zaradi tega potrebno, ker ima okrajno glavarstvo v smislu § 27. volilnega reda za deželni zbor šele v II. stopnji v volilskih imenikih razsojati, ne glede na to, da predsedništvo slavnega društva učiteljev po postavi ni poklicano v volilnih zadevah učitelje zastopati, osobito, ker se volilna pravica more praviloma le osobno izvrševati.

C. kr. okr. glavarstvo v Logatcu, 15. vinotoka 1895.

Župnek m. p.“

Na podlagi ravnokar imenovanega odloka ima torej stalno nameščeno učiteljstvo volilno pravico. Na ta način je torej gotovo rešeno tako pereče vprašanje o volilni pravici učiteljstva, in vsak slovenski učitelj sedaj lahko kakemu nebodigatreba s tem odlokom usta zamaši, ako bode trdil, da učiteljstvo nima volilne pravice. Slov. učiteljstvo naj sedaj tako postopa: V volilni imenik naj pogleda, ako je vpisan; ako ni, naj takoj reklamira na c. kr. okr. glavarstvo in ono bode že poučilo dotično županstvo, ali ima pritoženelec pravico voliti ali ne. Seveda, tu je sedaj treba, da se dosledno postopa, kajti le potem bomo prišli do tako krivično nam kratene pravice.

O volilni pravici ljudskih učiteljev govori tudi ta-le odlok c. kr. okrajnega glavarstva v Logatcu, ki se glasi:

„Vloga, koju je učiteljsko društvo logaškega okraja vložilo pri okrajnem glavarstvu radi občne volilne pravice, imela je takoj dobre posledice. Cerknško županstvo vpisalo je v volilni imenik tudi tamošnja gospoda učitelja, a gospodu kapelanu Lavrenčiču to ni ugajalo. Ker je živel še vedno v mislih, da učitelj nima pravice voliti, je reklamoval. Okrajno glavarstvo pa je zavrglo dotično pritožbo ter dalo sledeče poučilo:

... „Isto tako (gospod Lavrenčič je bil reklamoval tudi zoper mnogo posestnikov, a ona razsodba nas ne mika) se ne more ugoditi daljni zahtevi pritožnika, da se iz volilnega imenika izbršeta Piš Rudolf, učitelj v Cerknici in Juvanc Ferdo, učitelj v Cerknici, ter se ta zahteva odklanja iz naslednjih vzrokov: Vsled določila § 1. št. 2 odstavka f občinskega volilnega reda za Kranjsko imajo volilno pravico za občinski zastop tudi — načelniki — in višji učitelji obč. ljudskih šol. Ker so se v zakonu uvedli poleg načelnikov (to je po sedanjih nomenklaturi — nadučiteljev) tudi z besedico „in“ višji učitelji kot opravičeni občinski volilci, se ima smatrati, da pomenja izraz višji učitelj toliko kot stalno nameščeni učitelj, ter se je izraz „višji učitelj“ rabil le zaradi tega, da se s tem označi stalno nameščeni učitelj (po tedanji nomenklaturi „Lehrer oder angestellter Lehrer“), ter da se je ločil od šolskega pomagača ali podučitelja (sedaj provizoričnega učitelja).

Vsled tega mora se stalno nameščeni učiteljem pripoznati po navedenih postavnih določilih volilna pravica ne samo za deželni zbor, ampak tudi za druge postavne zastope, osobito ker bi bilo krivično, ako sme posestnik, ki plačuje 5 gld. davka, voliti, stalno umeščen učitelj pa ne.“

Starotrški, po ogromni večini konservativni občinski odbor pa ni hotel vpisati tam službujoča učitelja v volilni imenik, vsled česar sta se gospoda tovariša pritožila ter dobila sledeči odlok:

Štev. 15.906.

Vsled Vaše pri županstvu v Starem Trgu vložene reklamacije z dne 23. vinotoka tekočega leta, da bi se vpisali v volilni imenik občine Stari Trg za volitev volilnih mož za deželnega poslanca, določa c. kr. okrajno glavarstvo na podlagi §§ 10. in 15. volilnega reda za deželni zbor kranjski in v smislu § 1. št. 2 odstavka f občinskega volilnega reda za Kranjsko:

„Vaši reklamaciji se ugodí, ter ste se tu vpisali kot stalno nameščeni učitelj štirirazredne ljudske šole v Starem Trgu pri Ložu v volilski imenik občine Stari Trg

za volitev poslancev v deželni zbor; to pa iz naslednjih vzrokov:

Glasom določila § 1. št. 2 odstavka f občinskega volilnega reda za Kranjsko imajo volilno pravico za občinski odbor tudi načelniki in višji učitelji občinskih ljudskih učilnic. Glede na to, da so se navedli v zakonu zraven načelnikov ljudskih šol t. j. sedanjih nadučiteljev tudi višji učitelji kot volilci, se ima smatrati, da pomenja izraz „višji“ učitelj toliko kot stalno nameščen učitelj, ter se je izraz „višji učitelj“ v zakonu rabil le zaradi tega, da se s tem označi stalno nameščen učitelj (angestellter Lehrer) ter loči od šolskega pomagača (Schulgehilfen) ali podučitelja, to je sedanjih provizorično nameščenih učiteljev, ki niso bili stalno namešчени (definitivno).

Vsled tega mora se Vam priznati volilna pravica za volitev v deželni zbor, kakor tudi za druga postavna zastopstva, kot občinski odbor in državni zbor. S tem se obvešča tudi županstvo v Starem Trgu.

C. kr. okrajno glavarstvo v Logatcu, dne 15. vinotoka 1895. Dell Cott m. p.

Če bi se pri sedanjih državnoborskih volitvah kakemu stalnemu učitelju kratila volilna pravica, naj postopa tako, kakor je razvidno iz nastopnega slučaja:

Št. 22.548.

Gospodu Josipu Novaku, učitelju
na Brezovici.

V rešitvi Vaše pravočasno pri županstvu na Brezovici vložene reklamacije z dne 25. vinotoka t. l. o tem, da Vi kot stalni učitelj na Brezovici niste vpisani kot volilec v volilnem imeniku tistih, ki imajo pravico voliti volilne može za deželnozborsko volitev, razsodim na podlagi § 27. volilnega reda za deželni zbor, da Vi brez ozira na to, plačujete li davek ali ne, edino le kot stalni učitelj v zmislu § 15. (zadnji odstavek) deželnozborskega volilnega reda in § 1. f občinskega volilnega reda nimate volilne pravice. Ta pravica pristojna po postavi le načelnikom in nadučiteljem ljudskih šol.

Proti temu odloku Vam je prost priziv tekom 3 dni na vis. c. kr. deželno predsedništvo v Ljubljani. Priziv se ima tukaj vložiti.

C. kr. okrajno glavarstvo v Ljubljani, dne 30. vinotoka 1895. Tekavčič, m. p.

Št. 22.921.

Gospodu Josipu Novak-u, učitelju
na Brezovici.

Visoko c. kr. deželno predsedništvo razveljavilo je z odlokom z dne 3. kimavca t. l., št. 9628, vsled Vaše reklamacije z dne 1. listopada t. l. tukajšnji odlok z dne 30. vinotoka t. l., št. 22.548, v katerem se Vam ni priznala volilna pravica do volitve, ter je visokoisto ukrenilo, da se imate vpisati v volilne liste iz razloga, da se ne strinja več za čas veljave politične šolske uprave z dne 11. vel. srpana 1895. navadni ter v občinski volitveni red vsprejet izraz višji učitelj s pojmom nadučitelja naše šolske postave, temveč se sedanji stalno nastavljeni učitelji izjednačijo v politični šolski upravi z leta 1895. nastavljenimi višjimi učitelji.

Torej pristojna volilna pravica za občinski odbor stalno nastavljenim učiteljem po § 1. pod točko f obč. volitvenega reda in vsled tega po § 15. volitvenega reda za deželni zbor tudi do volitve volilnih mož za deželnozborske volitve.

O tem se s pristavkom obvestite, da se ob enem potrebno ukrene, da se sprejmete v volilne liste za jutranjo volitev volilnih mož.

C. kr. okrajno glavarstvo Ljubljana, dne 5. listopada 1895. Žitnik, m. p.

Skrbi torej slovensko učiteljstvo, da si poskrbiš takoj po postavi ti določeno volilno pravico. Ako ti občinski zastop noče biti pravičen, obrni se na c. kr. okraj. glavarstvo in če treba tudi na deželno vlado.

IV.

Kdor zasleduje paznega očesa delovanje državnega zbora in sploh ves razvitek avstrijske države, izprevidi lahko takoj, da se nahajata v državnem zboru takorekoč dve struji, v katerih so zastopani večini — večini pravimo, oni poslanci pa, ki hočejo delovati nesebično za svoje volilce, je pa prav majhno število — namreč strogo narodna in strogo klerikalna.

Strogo narodna stranka nosi pri vsakem vprašanju vedno na jeziku narodnost — ne vemo, čemu je potem § 19. državnega osnovnega zakona — in ta narodnost jim nosi, posameznim poslancem namreč, da si krpajo svoje žepe in polnijo svoje želodce, a svoje volilce pa znajo vedno v tem smislu „farbati“, udarjeni so pač še z duševno temo.

Strogo klerikalna stranka pa deluje posod, po vseh deželah, po oni tendenci, ki velevala: Podjarmi vse javno življenje in vzgojiš si potem ljudstvo, katero bode tako, kakoršno želiš.

Kar smo pa dosegli resničnih vspehov, zahvaliti se imamo edino le oni srednji strančici, v katerej se nahaja prav pičlo število poslancev, zakaj ti poslanci so tako rekoč delovali v pravem pomenu besede in dosegli včasih tudi lepe vspehe, a le na ta način, da jim je sedaj priskočila strogo narodna, sedaj pa zopet strogo klerikalna stranka na pomoč, toda vselej pod gotovimi pogoji, to je, vlada je morala vselej podkupiti jo. In vzgledov imamo dovolj, omenjamo le onih 5000 judeževih zlatov, ki jih je kranjski klerikalizem dobil.

Da se pa avstrijski volilci in vsled tega tudi slovenski volilci nikakor ne smejo ogrevati ni za prvo niti za drugo, je pa dokazov toliko, da bi pač prostor bil pretesen, ki ga imamo odmerjenega za to razpravo.

Strogo narodna, kakor tudi klerikalna stranka je pa za nadaljni obstoj avstrijskega in za nje narode pövske škodljiva, lahko rečemo, usodepolna.

Mnogojezična Avstrija bode pa le tedaj zamogla prav reševati svoje zadače in nastopati kot velevala, ako se bode izvajal, kakor smo že omenili v vseh stvareh temeljnega zakona § 19. Kot prvi in smemo trditi kot slednji pogoj temu je pa ta, da dobi narod, ljudstvo, ono izobrazbo, ono izomiko, ki jo zahteva božji zakon ki pravi: Pojdite in učite vse narode v njih jeziku, in zdravi človeški razum, ki velevala: Vzgojij se v onem jeziku, v katerem ti je mati pela prve pesmice v zibelci.

Kako pa vpliva klerikalizem na ves razvoj državnega življenja, imamo pa jako žalosten vzgled na Španskem. Prej mogočna država, v katerej ni nikdar solnce zašlo, postala je država, katero bode najmanjši evropski vetrič popihal s svetovnega obzorja in Španska ostala bode kot država edino le kot zgodovinska, svareča priča: Klerikalizma nikar!

V.

Da je pa sveta naloga vsakega treznomislečega človeka in pravega rodoljuba, delovati pri bližajočih se volitvah, odpreti ljudstvu oči, da bode volilo take poslance, kakoršne želi samo imeti in ki bodo nesebično delovali v interesu ljudstva — in na to je pač tudi namerjena vladna želja, pač ni treba posebno povdarjati.

Slovenskega učiteljstva sveta naloga pa je — vsaj smo mi pravi rodoljubi in to smemo povdarjati, zakaj po naši smrti se ne puli nihče za one tisočake, ki smo si jih od lastne plače prihranili, podučiti naše ljudstvo, da stopi sedaj na volišče in voli take poslance, od katerih ve, da bodo poslanci, ki bodo imeli srce na pravem mestu, a ne v žepu in želodcu.

Tebi slovensko učiteljstvo polagamo na srce, stopi med ljudstvo — ne vstraši se pa vsakega vetriča, ki ti bode morebiti zapihljal pri tem delu v obraz — in pouči ga. Vsaj znaš, da, če ljudstvo izvoli take poslance, ki bodo delovali za njegov interes in ki bodo slušali oklic našega modrega vladarja, je ljudski interes tvoj interes. Ako se bode ljudstvu dobro godilo, godilo se bode i tebi dobro. In kaj zahteva ljudstvo: kruha, kruha in kruha. Toda kruh se dandanes doseže edino le na podlagi prave, zdrave in času primerne izobrazbe; ta pa bazira edino le na teh treh besedah: Misli, delaj in moli.

Kar pa ljudstvo zahteva, potem teži učiteljstvo že od one dobe, ko je bilo oproščeno onih vezij, ki ga je vezalo do l. 1867.

Slovensko učiteljstvo pa mora sedaj nastopiti skupno, v močno falango združeno. In če stori slovensko učiteljstvo svojo dolžnost in se strne v mogočne kolone, potem mu ne izostane zmaga. Pokazali smo to že enkrat, in takrat je slovenski narod šele izpoznal, kdo ima moč, kdo ima inteligentni narod za seboj; in sovražnik nas je spoznal, pobral svoja kopita in šila ter jo odkuril. Vsaj se še spominjate naše slavne zmage povodom občnega zbora kmetijske družbe. Kar ste takrat storili, storite sedaj pri prihodnjih volitvah in zmaga bo naša.

V prihodnjih člankih se pa hočemo ozreti po posameznih krajinah ter izreči mnenje, za katero se ogrej slovensko učiteljstvo.

Kako se naj javi naša stanovska zavest?

Govoril pri glavni skupščini „Zaveze“ 9. vel. srp. Vek. Strmšček.

(Dalje)

Vnemajmo naše krajne šolske svete, da priskrbijo oni vsem otrokom potrebna učila! Pomanjkanje učil mnogokrat zavira uspešno poučevanje in to ravno pri siromašnih otrocih, katerim je pouka najbolj treba. Če oskrbi krajni šolski svet vsem otrokom potrebna učila, niso starši nič bolj obloženi, izpremeni se samo to, da plačajo isti znesek davkariji, namesto otrokom. Vrhutega pa bi se s tem odpravila še marsikatera napaka, kakor n. pr. sleparjenje otrok, ki mnogokrat od staršev z lažmi izvablajo krajcarje za sladkor i. dr., preprečilo bi se izkoriščanje otrok pri nekaterih brezvestnih trgovcih, izostale bi iste barantije z učili med otroci itd.

Skrbimo vedno za svojo nadaljno naobrazbo in tirjajmo, da se da učiteljsčnikom višja splošna in strokovna naobrazba, kakor je ta, ki si jo morejo sedaj pridobiti na učiteljskih.

Učitelj je umetnik, ki ne zna nikdar dovolj, vedno in vedno se mora popolnjevati. On mora biti visoko izobražen, da zamore za otroke izbrati le najprimernejše.

Branimo vselej in povsod svoje itak skromne državljanske in stanovske pravice, ne pustimo si istih od nikogar kratiti, a izvršujmo tudi točno svoje državljanske dolžnosti in dolžnosti do bližnjega.

Osobito svete nam morajo biti dolžnosti, katere nam nalaga zaupanje naših soobčanov.

Ugled učitelja znatno upliva na uspehe njegovega delovanja, a ta ugled se znatno skrči, ako se ne poslužujemo zgoraj označenih pravic in če hočemo v izvrševanju istih dolžnostij zavzemati nekako izjemo, brezdelno stališče. Želeti je marveč, da bi n. pr. v vsakem občinskem odboru bil učitelj delaven član.

Delujmo tudi izven šole za naobrazbo našega naroda. Prirejajmo učna predavanja, negujmo petje in godbo, ustanavljajmo knjižnice, razna društva itd.

To je sicer navadno najnehvaležnji posel, a donaša narodu vendar neizmerne koristi, šoli in učiteljstvu pa dobiva vedno novih prijateljev.

Taka podjetja naj se posebno ozirajo na praktične potrebe dotičnega prebivalstva, ker priprosto ljudstvo najbolj ceni ono, kar mu najhitreje koristi.

Nobeden učitelj pa se naj ne loti vprašanja, v katerem ni posebno dobro izvežban, zakaj tudi neznatni neuspehi morejo uničiti že pridobljeno zaupanje.

Komur ne teče beseda gladko, naj ne nastopa javno kot govornik, kdor ne zna sam vzgajati lepih drevesc, naj ne poučuje sadjereje itd. Pač pa bi se lahko med seboj podpirali in drug drugega popolnjevali.

Skrbeti moramo, da dobimo tovarisvraznih nezgodah primerno podporo brez oškodovanja stanovskega ugleda, kakor tudi da se učiteljske sirote primerno vzgojé.

Sami res nimamo ničesar odveč, pa za ugled stanu se utrpi že tu pa tam majhen prispevek, in če smo edini vsi, se zbere sčasoma že toliko, da odvrčamo najhujšo bedo od tovarišev svojih in njihovih zapuščenih potomcev. Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača.

Bojujmo se za svobodno, od političnih strank neodvisno šolo in učiteljstvo. Kako naj učitelj z vnemo deluje, ako vidi, da je šola predmet večne barantije med političnimi strankami, če se mu je bati, da bo moral svoje delovanje prilagoditi nazorom vsakokratne vladajoče politične stranke, brez ozira na veljavna pedagoška načela.

Kako naj deluje mirno po svojem prepričanju, če se mu je nadjati preganjanja, kadar bi se ne strinjal popolnoma s političnimi nazori posamezne stranke, ali se ne bi dovolj globoko klanjal posameznim njenim članom.

Zahtevajmo za učiteljske pripravnike več prostosti. Sedaj so podobni ptičku v gajbici. Kakor se ta ne more gibati po svoji volji, kakor njemu ni mogoče se vaditi v letanju, kakor si on sam ne more pomagati v raznih nezgodah, tako tudi učiteljsčnik ne sme pogledati v pravo življensko gibanje. Ne sme obiskati nikake krčme, ne sme v gledališče, ne h kakšni veselici in sploh nikamor, kjer ljudje „živijo“, da, še palic bojda ne smejo nositi.*)

*) Kakor se mi je zatrdilo, je sedaj na mariborskem učiteljsčnu v tem oziru že nekoliko bolje.

Kje pa naj tak mladenič dobi družabno oliko, kje naj se uči samostalnega ubiranja potov v življenjskem boju, kje naj si dobi svojemu stanu potrebno možatost?

Sedaj veljavni strogi disciplinarni red naših učiteljišč je povzročil marsikatero ponesrečeno življenje. — Ker učiteljiščniki ne smejo v odlično družbo, zajdejo mnogokrat v mestna zakotja, kjer se zbira razna človeška sodrga, ki je pravi strup njegovi mladi neizkušeni duši.

In če se je učiteljiščnik tudi tej nevarnosti srečno izognil, preti mu druga, ko stopi v javnost. — Po tako tesnih sponah, popolna prostost! Koliko je nesrečnežev, ki ne umejo iste prav izrabljati ter si nakopljejo v svoji neizkušeni marsikaj, kar jih tlači celo njihovo življenje in je šoli in našemu stanu v neizmerno škodo.

(Dalje.)

Zborovanje „Zaveze“ v Mariboru dne 8. in 9. vel. srpana t. l.

(Dalje.)

Gosp. Česnik je odbijal mnenje, kakor da bi moralo učiteljstvo stati nad strankami. Učiteljstvo zahteva, naj se šola uravna tako, da bo v korist narodu in učiteljstvu. Učiteljske zahteve je na Kranjskem sprejela narodna napredna stranka, in zato so učitelji vstopili tudi v njen tabor.

Gosp. Gradišnik je odločno zastopal stališče, da ljudstvo nima nikdar dovolj pouka. Nahajajo se ljudje, ki nasprotujejo ljudski omiki, da, celo nekateri poslanci se ogrevajo za šestletno šolo!

Končno je bila sprejeta daljša vrsta resolucij, ki podajajo nekako sliko, kako naj se javi stanovska zavest učiteljstva. Med drugimi se zahteva spoštovanje verskega mišljenja naroda, skrb za nadaljno izobrazbo učiteljstva in višjo strokovno in splošno naobrazbo učiteljiščnikov; potezanje za dostojnejše plače, za odpravo krajevnega plačilnega sistema, za odpravo tajne kvalifikacije, za premembo disciplinarnega reda, kakor tudi za spremembo šolskih oblastnij tako, da bodo o notranjih šolskih stvareh odločilni pedagogičsko izobraženi člani; potezanje za to, da prevzame država velik del šolskih stroškov, krajni šolski sveti pa preskrbe vsem otrokom potrebna učila; učiteljstvo naj brani svoje državljanske in stanovske pravice, naj vestno izvršuje svoje državljanske dolžnosti in dolžnosti do bližnjega, in naj tudi izven šole pospešuje gospodarski in kulturni napredek našega naroda; učiteljstvo naj popolnjuje in podpira svojo organizacijo, naj dela na složno delovanje vsega slovenskega, po možnosti tudi vsega avstrijskega učiteljstva, in naj se protivi nastavljanju ne dovolj izobraženih in primerno izprašanih učiteljskih oseb.

S sprejetjem teh resolucij je bil dnevni red končan in je predsednik zaključil glavno zborovanje.

Banket.

Glavnemu zborovanju je sledil v prijaznih, dasi nekoliko tesnih restavracijskih prostorih banket, ki je bil jako animiran, in pri katerem je bila izrečena marsikaka krepka beseda. Med posameznimi govori so se pridno oglašali učitelji-pevci.

Vrsto napitnic je otvoril predsednik g. Jelenc, ki je napil cesarju, na kar so zborovalci stoj zapeli cesarsko pesem.

Vsem gostom, ki so prišli pokazat učiteljstvu svojo naklonjenost in pripoznali s svojo udeležbo važnost učiteljskega stanu, je napil g. Lasbacher, v tem ko je g. Strmšek specialno napil županu Hribarju in drju. Tavčarju.

Istrski učitelj g. Dubrović je v daljšem govoru pojasnil, kako je „Zaveza“ počasi pritegnila pod svoje okrilje tudi hrvatsko učiteljstvo ter se potem jako ostro izrazil proti tistim učiteljem iz Istre, ki niso zadovoljni s sedanji razmerami. Očital jim je, da so hoteli storiti „crno djelo“, ker so se sedanji nadvladi duhovščine nad učiteljstvom v Istri uprli, ter napil slogi med slovenskim in hrvatskim učiteljstvom.

Zastopnik čeških učiteljev, g. Papaček, je naglašal edinstvo med češkim in slovenskim narodom ter napil slovanski vzajemnosti.

Živahno aklamiran je povzel potem besedo g. župan Hribar, ki je rekel, da je danes, ko je slišal referate in debate, spoznal, da ima pred seboj resničen učiteljski parlament, in izrazil svoje veselje, da je zborovanje tako mnogoštevilno obiskano, in da se je tako znamenito obneslo. Povdarjalo se je na zborovanju, da je potrebno gojiti učiteljsko samozavest. To je v istini potrebno. Bili so časi, ko učitelj ni vžival ugleda med narodom, ko se ga ni cenilo, in še danes so ljudje, ki bi tiste čase radi nazaj poklicali in bi radi preprečili, da bi prišel učitelj do ugleda. (Živahno pritrjevanje.) Učitelj je prvoboritelj za narodno prosveto, mora pa biti tudi prvoboritelj za narodno misel. (Živahno odobravanje.) Učiteljstvo je vedno delovalo za povzdigo narodne zavesti, zlasti važno je tako delo tu (v Mariboru), na zemlji, ki se nam je odtujila, katero pa moramo zopet nazaj pridobiti. (Viharno pritrjevanje.) Učiteljstvo naj deluje za omiko in za probujo narodne zavesti, s tem dokaže, da je v narodni organizaciji eden najvažnejših stanov. Mi, ki smo vedno v vas videli prosvitelje naroda, v dani vam bomo, v dani tudi zanaprej. Boljše gmotno stanje si priborite le v taki organizaciji, kakršna je „Zaveza“. Pravi se, da bi se morala imenovati „Zveza“, a po moji sodbi je pravi izraz, ker kaže, da ste se zavezali, delovati za svoj stan, za prosveto, za narod. Govornik je zaklical „Zavezi“: vivat, floreat, crescat! (Burno pritrjevanje in klicanje „Živio Hribar!“)

Gosp. nadučitelj Česnik je naglašal, da so Čehi najboljši zavezniki Slovencev ter najnaprednejši in najomikanejši med avstrijskimi narodi ter je napil Čehom in češkemu učiteljstvu.

Z viharnimi klici „Živio dr. Tavčar“ pozdravljen, oglašil se je potem gospod dr. Tavčar, ki je dejal, da od njega ne more nihče pričakovati, da bi se v Mariboru kazal drugačnega, kakor je v Ljubljani. Nečem — je rekel govornik — nikogar žaliti, naj bo katerega prepričanja koli, a kakor jaz ne zahtevam, naj kdo meni žrtvuje svoja načela, tako se tudi od mene ne sme zahtevati, naj žrtvujem jaz svoja načela. Jaz imam glede šolstva svoje nazore, ki se z lepimi, a v tem oziru praznimi besedami o slogi ne dajo omajati. Jaz stojim na stališču, da mora naš mali narod imeti dobro šolo, in da naš mali narod ne sme imeti slabšega šolstva, kakor ga imajo naši mogočni narodni nasprotniki. (Živahno pritrjevanje.) Da je učiteljstvo važen faktor v narodnem življenju, ta vera je še mlada, in še dandanes se ima učiteljstvo boriti s tistimi strašnimi predsodki, ki so se prenesli iz stare šole v naše čase. (Živahno pritrjevanje.)

Še sam se spominjam, ko je učitelj nosil koš in hodil z njim na polje in vse je bilo s tem zadovoljno. Ti časi tiče našemu ljudstvu še v kosteh in naša naloga je, delati z vso silo na to, da se iztisnejo ti predsodki ljudstvu iz kosti. To je težko delo, saj daje država najbolj klavern izgled. Učiteljstvo se časih pritožuje proti deželni poslancem, pa ti ne morejo delati čudežev, kakor dandanes sploh nihče ne more čudežev delati. Država se je polastila vsega šolstva, ona gospodari z njim, ne da pa zanj niti groša. (Burno pritrjevanje.) To je barbarizem, proti kateremu se moramo boriti z vso silo. Moje prepričanje je, da slovenski učitelj mora biti napreden. (Živahno pritrjevanje.) Priznam, da imate na Štajerskem mnogo simpatičnih duhovnikov. Naši niso taki. Pri nas se hoče duhovščina polastiti vsega javnega življenja. Temu se ne smemo udati in zato se ne moremo strinjati s stališčem, ki ga je zavzel menda kot govornik mojega prijatelja Spinčiča gosp. Dubrovič. Moje prepričanje je, da moramo učiteljstvo emancipirati od duhovščine. Ta se mora privaditi, da sta duhovnik in učitelj enakopravna in enakovredna faktorja, in da učitelj ni manj vreden kakor duhovnik. (Živahno pritrjevanje.) Še druga fraza je, ki je učiteljstvu jako nevarna. To je fraza o slogi med duhovniki in učitelji. Nihče ni proti temu, da vlada sloga, a ne taka, da bi bil učitelj podvržen duhovniku. Prijatelj Dubrovič je točil le sladko vodo. Pri tej slogi se gre navadno za ljubezen, pri kateri bi duhovnik vladal nad učiteljstvom. Dokaz tega je fraza o verski šoli, s katero se hoče učiteljstvo podjarmiti. Naše učiteljstvo pa, ako naj bo res faktor v narodovem življenju, mora biti neodvisno in napredno, sicer pridemo v nevarnost, da bo naše šolstvo slabše od šolstva naših narodnih nasprotnikov. Govornik je napil naodvisnemu naprednemu učiteljstvu. (Dolgotrajno viharno klicanje „Živio Tavčar“ in ploskanje.)

Ko sta še govorila ravnatelj gospod Lapajne in nadučitelj gospod Ferluga, ki je imel humoristično predavanje o številki 3, se je zaključil banket.

Koncert in ples.

Zvečer je bil v „Narodnem domu“ najprej koncert, pri katerem je pel učiteljski zbor potem pa ples, katerega se je udeležilo nad 100 parov, in ki je trajal do jutra. S tem se je veselo zaključilo impozantno zborovanje „Zaveze“.

(Dalje.)

Društveni vestnik.

Vabilo k občenemu zboru „društva učiteljev in šol. prijateljev okraja logaškega“, ki se vrši dne 11. vinotoka t. l. ob 11. uri dopoldne v šol. poslopju Gor. Logatec. Vzpored:

1. Nagovor predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Volitev 3 pregledovalcev računov.
5. Razni nasveti in predlogi.
6. Volitev novega odbora.

Pred občnim zborom se vrši ob 9. uri odkritje nagrobne spomenika rajn. tov. Iv. Kerncu.

K obilni vdeležbi vabi odbor.

Kamniško učiteljsko društvo bo zborovalo dne 18. vinotoka v Komendi. Med drugim je na dnevnem redu M. Janežičevo poročilo: „Korakaj s časom!“ Za obed zglasiti se je pri nadučitelju Messnerju.

Vestnik.

Cesarjeva 70 letnica. Tiste šole, katere zaradi počitnic niso mogle praznovati dne 18. vel. srpana 70 letnice rojstva Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa, bodo praznovale ta veseli praznik dne 4. vinotoka.

Učiteljski konvikt v Ljubljani: Povodom oživotvorjenja „Belokranjskega učiteljskega društva“ zložili nekateri tovariši 4-30 K.

Imenovanje. Okrajni glavar v Radovljici, Oskar vitez Kaltenegger-Riedhorst, je imenovan svetnikom pri deželni vladi kranjski in poročevalcem za administrativne posle pri c. kr. dež. šol. svetu.

Osobna vest. G. Hinko Podkrajšek je imenovan stalnim učiteljem X. činovnega razreda na c. kr. obrtni šoli v Ljubljani. Gosp. Ivan Borštnik, nadučitelj v Šmariji, je šel v pokoj.

Učiteljske spremembe na Kranjskem. V zadnji seji deželne šolskega sveta so bili imenovani: gosp. Ivan Mlakar v Postojini za kateheta na mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, g. Matevž Jenko za učitelja v Dolah pri Litiji, g. Ivan Kremžar za nadučitelja v Št. Vidu pri Zatičini, g. Jakob Slapar za Krško, g. Alojzij Potočnik za Žabnico, gosp. Fran Borštnik za Tržič, g. Tomaž Petrovec za Polhov gradec, g. Fran Cerar za Sostro, gdčna Ema Žerjov za Presko, gdčna Hedvika Malovrh za Ježico, gdčna Pavla Gecelj za Radeče, g. Josip Čerin za nadučitelja v Toplicah pri Zagorju, gosp. Jernej Černe za nadučitelja v Šmartnem pri Litiji, gdčna Marija Škrjanec za Zagorje, g. M. Markovšek za Ljubno, g. Leop. Potrebin za Radeče in g. K. Pikel za Šmartno pri Litiji.

Učiteljsko zborovanje. Dne 20. kimavca je bil občni zbor „Vdovskega učiteljskega društva“ in „Narodne šole“ v telovadnici II. mestne šole. Predsednik „Vdovskega društva“, g. Režek, se v svojem nagovoru spominja cesarjeve 70 letnice ter pozivlja navzoče, da zakličejo presvetlemu cesarju trikratno „slava!“ Društvo ima premoženja 112.309 kron 43 vinarjev. V odbor so bili izvoljeni gg.: J. Režek, predsednik; J. Dimnik, podpredsednik; A. Kecelj, tajnik; J. Cepuder, blagajnik; odbornikom gg.: Furlan Jakob, Javoršek Anton, Jelenc Luka (namesto g. J. Čenčiča iz Kamnika), Kleč Avgust in Žirovnik Janko. — Nato je zborovala „Narodna šola“. Predsednik, gosp. Razinger, se v svojem nagovoru tudi spominja cesarjeve 70 letnice, povdarja posebno novi šolski zakon, ki ga nam je dal naš modri vladar ter nas rešil iz spon, v katere je bilo ukovano učiteljstvo za časa konkordatske dobe. Zbrano učiteljstvo je zaklicalo cesarju trikratno „slava!“ Društvo ima imetja 5022 kron 49 vin. V odbor so bili izvoljeni gg.: A. Razinger, predsednik; J. Dimnik, podpredsednik; J. Cepuder, blagajnik; Furlan Jakob, Krulec Ivan, Raktelj Franc, Režek Juraj in Trošt Franc, odborniki.

Najvišje odlikovanje. G. prof. M. Pleteršnik je bil odlikovan povodom umirovljenja s Franc Jožefovim redom. V nedeljo, dne 23. kimavca mu je pripel gosp. ravnatelj Senekovič z lepim nagovorom v prisotnosti učiteljskega zbora in dijaštva red na prsa. Dal Bog, da bi nosil velezaslužni mož to najvišje odlikovanje zdrav in zadovoljen do skrajnih mej človeškega življenja.

„Samopomoč“. Vse p. i. ude društva „Jubilejska samopomoč“ prosimo, da pošljajo svoje prispevke t. č. predsedniku in blagajniku gosp. Fr. Troštu na lgu pri Ljubljani.

† **Kanonik dr. Fr. Lampe.** Dolg spreved se je pomikal dne 25. kimavca po Poljanski cesti. Spremljali smo k večnemu počitku uzornega rodoljuba, preč. dr. Fr. Lampeta. Ta veličastni pogreb, kakoršnega že davno ni bilo v Ljubljani, je bil jasna priča, kaj je bil dr. Fr. Lampe. In v istini je bil mnogo prerano umrli dr. Fr. Lampe uzor katoliškega duhovnika, rodo- in človekoljuba. Preskromno in preslabotno je naše pero, da bi mogli natančno

označiti ogromne zasluge za našo sv. vero in naš ljubi narod, ki jih je nesel v prezgodnji grob r. Lampe. Ko bi pač njegovi stanovski tovariši hodili po potih Lampetovih, bi nikdar ne bilo pri nas nesrečnega bratomornega boja! Današnja č. duhovščina pa z malimi izjemami uporablja ves svoj prosti čas v tisto nesrečno klerikalno politiko, ki je zasejala med našim narodom že toliko zdrahe, sovraštva in gorja! Kanonik Lampe je bil uzor katoliškega duhovnika in uzor rodoljuba. Njega posnemaj slovenska duhovščina in potem se nam je nadejati boljših časov. Lampe je umrl, a vsled njegovega delovanja ostane nesmrten med slovenskim narodom. Mir in pokoj njega blagi in plemeniti duši!

Razpisi. Nadučiteljsko, oziroma 2. učno mesto v Šmarji pri Ljubljani do 15. vinotoka. Voditeljsko mesto na enorazrednici v Škocijanu pri Turjaku do 14. vinotoka t. l.

Tridesetletnico učiteljevanja bodo praznovali dne 4. t. m. nekateri tovariši. Sestanek dne 3. t. m. ob 8. uri zvečer pri „Lloydu“ na Sv. Petra cesti v Ljubljani. Ljubljanski in drugi tovariši dobrodošli!

Ustanovna gluhonemnica v Ljubljani se bode odprla 15. vinotoka s prvim razredom. Ta zavod ima namen, da se bodo v njem gluhonemi otroci obeh spolov v osmih letnih tečajih poučevali v ljudskošolskih predmetih in vrhu tega pripravljali za svoj življenski poklic. Pouk bo brezplačen. Učni jezik je slovenski. Ubožni gluhonemi za izobraževanje sposobni otroci nemške narodnosti s Kranjske se bodo, kolikor možno, na račun ustanovnega zaklada izročili drugim zavodom.

G. Fr. Papler, nadučitelj v Borovnici je praznoval dne 5. m. m. svojo 25 letnico, kar slušbuje v Borovnici. Občinski odbor, gasilno in bralno društvo so mu priredili ob tej priliki tako veličastno slavlje, da Borovnica kaj takega še ni doživela. Tako časte napredne občine svoje značajne, delavne in napredne učitelje. Živio slavljeneč in zavedni Borovničanje!

Dobro mu jo je zasolil. Fanatični župnik iz bližnje ljubljanske okolice pravi svojemu sosedu-župniku: „Ti, uplivaj na tamošnjega učitelja, da bo pustil „Slovenski Narod“, s tem se boš prikupil škofu.“ Sosed župnik, ki se ne mara prepirati z domačim učiteljem, mu odgovori: „Čudim se Ti, da prideš s tako zahtevo pred me; star si že; kedaj se boš že vendar spametoval? Ali misliš, da sem neumen, da bi se po nepotrebnem izcimilo med mano in učiteljem sovraštvo, kakoršno vlada danes v Št. Vidu nad Ljubljano? Meni je ljubši mir, kakor prepir.“ Čast takemu miroljubnemu duhovniku!

Zastopnikom učiteljstva v c. kr. okrajnem šolskem svetu radovljiškem sta bila izvoljena gg. nadučitelja Andrej Grčar iz Radovljice in Valentin Zavrl iz Begunj.

Zahvala. Spominjalo se me je za časa mojega imenovanja nadučiteljem vranskem toliko odličnjakov in sovrstnikov od daleč in blizo, da mi ni moči vsakemu p. n. pojedincu se zahvaliti. Storim svojo dolžnost v teh vrstah ter se najgorkeje zahvalim na spominanju moje osebe.

Vransko, 15. kimovca 1900.

Simon Meglič,
nadučitelj.

Med onimi slovenskimi učitelji, ki so obiskali svetovno razstavo v Parizu, se nahaja tudi učitelj Albert Lasbacher iz Veržeja pri Ljutomeru. Zdaj potuje po Španjskem.

Listnica uredništva:

V **Istro:** Prihodnjič. — **G. A. K.** v S.: Prihodnjič. — Dolžnike prosimo, da se nas zopet spomnijo in pošljejo naročnino.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francisek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznaniila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Jožef Pance.** — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska **Miličeva tiskarnica** v Ljubljani.

V mojem založništvu je izšla **Dimnikova:**

Avstrijska zgodovina

za ljudske šole.

Cena broširani knjigi 2 K, lično v platno vezani knjigi pa 2•60 K; po pošti 20 h več.

Hhratu priporočam p. i. učiteljstvu svojo bogato zalogo

šolskih zvezkov

šolskih potrebščin, raznovrstnega papirja itd.

S spoštovanjem

Jos. Petrič.

V zalogi **R. Šeberjeve tiskarnice v Postojni** je ravnokar izšel:

Ročni zapisnik

s koledarjem in z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južno-Štajerskem in Primorskem

ter z osebnim staležem kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto 1900/1901. — VII. Letnik.

Sestavil **Štefan Primožič,** učitelj.

Cena: za 75 učen. K 1•40, za 100 učen. K 1•50, za 125 učen. K 1•60, za 150 učen. K 1•70. Naročnikom šolskih tiskovin 40 vin. ceneje.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg-ova knjigotržnica

↔ v Ljubljani ↔

ima vedno največjo zalogo vseh v naši kronovini uvedenih šolskih knjig in zemljevidov ter priporoča slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom v nakup:

Glavne oblike zemeljskega površja	2 gld. 50 kr.
Napete na platno in z luknjicami	3 " 50 "
Napete na platno in s palčicami	4 " — "
Zavojuina in frankovana pošiljatev	— " 50 "

Slovenski stenski abecednik s slikami

na 25 tablicah 2 gld. 50 kr.; na 13 močnih lepenkah z obročki za obešanje 5 gld. 75 kr.; na 25 močnih lepenkah, vsaka posebe napeta, tudi z obročki za obešanje 8 gld. 75 kr. Za vozni list in zavojuino računamo 30 kr.

Praprotnikov mali šolski besednjak

slovenskega in nemškega jezika 6. natisk. — Obširno pomnožil in popravil Jakob Dimnik; cena vezani knjigi 1 gld.

Ženska ročna dela

za pouk na ženskih učiteljskih. — Sestavila Pavla pl. Renzenberg I. del: Kvačkanje, cena vezani knjigi 90 kr.